

Positie en rol van HDSR met betrekking tot het remmen van bodemdaling in het landelijk gebied

Vragen:

1. Waarom stelt het waterschap zich actief op?
2. Welke positie wil HDSR innemen?
 - hoe wil je als overheid sturen?
 - standpunt HDSR versus standpunt andere overheden?
 - aanpak bodemdaling via peilbeheer juridisch mogelijk?
 - gezamenlijke positiebepaling?

De beantwoording van deze vragen vindt u in dit document

Waarom stelt het waterschap zich actief op?

Ons waterschap heeft in de Waterkoers en het Coalitie-akkoord en Voorjaarsnota 2016 aangegeven een actieve rol te willen vervullen in het remmen van de bodemdaling in het veenweidegebied. Bestuurlijk is toegezegd: “een positionpaper waarin de ambities voor het veenweide nader worden gespecificeerd”. Deze worden in de Voorjaarsnota 2017 verwerkt.

Tekst voorjaarsnota 2016

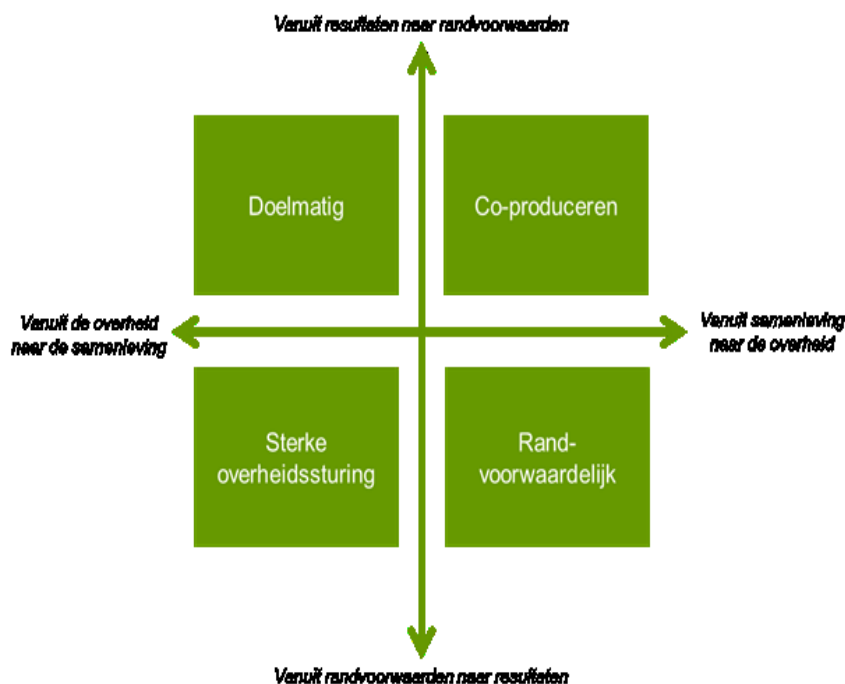
Het waterschap streeft ernaar tot 2050 de bodemdaling te remmen met 25% ten opzichte van het huidige tempo van bodemdaling. Het waterschap zal de innovatieve oplossingen, die dat vraagt, stimuleren en de benodigde keuzes maken. De ambitie van het waterschap is de maatschappelijke lasten voor het watersysteem beheersbaar houden door innovatieve instrumenten voor de boer en andere partijen te ontwikkelen. Dit doen we niet alleen. Alleen samenwerking met een groot aantal partijen kan invulling geven aan deze ambitie. Samen met bewoners en boeren in het landelijk gebied starten we pilots, als 'sturen met water' op om bewust te leren omgaan met bodemdaling. Ook heeft het waterschap de intentie deze pilots te monitoren en deze stapsgewijs uit te breiden. Voor het uitrollen van de pilots door belanghebbenden zet het waterschap vanaf 2017 een impulsregeling op.

Welke positie wil HDSR innemen?

In het speelveld rondom de problematiek van bodemdaling zijn veel stakeholders actief: de samenleving (burgers en ondernemers) en andere overheden. Om te bepalen welke positie HDSR in dit speelveld wil innemen gebruiken we het model van de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (NSOB). Dit model wordt hieronder in algemene zin toegelicht. Daarna worden de begrippen uit het model in relatie met het positionpaper “Vertragen bodemdaling – elke centimeter telt” gebracht.

Hoe wil je als overheid sturen?

De Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (NSOB) gebruikt een model om inzicht te krijgen in hoe je als overheid wil sturen. Dit model wordt ook geschetst in het perspectief Groene Hart. Het inzicht dat dit model geeft sturing aan processen en legt vast wie idealiter het voortouw neemt in toekomstige projecten.

Binnen dit model is de keuze of de overheid werkt vanuit zichzelf naar de samenleving of dat de samenleving bepalend is voor de invulling van het werk van de overheid. Daarbij moet de vraag worden gesteld of daarbij gestuurd wordt op het uiteindelijke resultaat of dat er vooraf randvoorwaarden gesteld waarbinnen ontwikkelingen mogelijk zijn.

Er zijn 4 kwadranten:

- **Coproduceren**
Publieke en private partijen trekken samen op in relatie tot de vaststelling van het probleem en het zoeken naar een oplossing (samenwerkende overheid).
- **Doelmatig**
De overheid stelt het uiteindelijke doel vast, maar laat de uitvoering over aan de private partijen (presterende overheid).
- **Randvoorwaardelijk**
De overheid stelt de randvoorwaarden vast, waarbinnen ontwikkelingen van private partijen kunnen plaatsvinden. Private partijen hebben daarbij de vrijheid om verschillende doelstellingen na te leven, zolang deze ontwikkelingen passen binnen de randvoorwaarden (responsieve overheid).
- **Sterke overheidssturing:**
Overheid stelt de doelstelling vast, maar geeft daarbij ook aan welke voorwaarden gesteld worden aan het proces om deze doelstelling te bereiken. Private partijen hebben hierbij weinig bewegingsvrijheid (regulerende overheid).

•

De begrippen “Doelmatig” en “Coproduceren” in de positionpaper

Sleutelbegrippen van de positionpaper veenweide zijn gezamenlijk optrekken in de opgave en nu handelen. De strategie uit de positionpaper om de snelheid van bodemdaling in 2050 te reduceren met tenminste 25% door middel van pilots en het uitrollen ervan past in de kwadranten “doelmatig” en “coproduceren”. Op dit moment stelt het waterschap het doel vast. De uitvoering laten we over aan private partijen. Het waterschap stimuleert zowel financieel als procesmatig. Onze intentie is dat dit door ontwikkelt naar een situatie waarbij publieke en private partijen samen optrekken. Deze handelwijze is vanuit onze Waterkoers ingezet.

De begrippen “Randvoorwaardelijk” en “Sterke overheidssturing” in de positionpaper

Oplossingen voor de problematiek van de zakkende veenweide zijn niet eenvoudig omdat duurzame maatregelen voor de langere termijn soms botsen met de huidige gevestigde belangen. Gezien de paradox: “botsen van huidige gevestigde belangen met duurzame maatregelen voor de langere termijn” wordt verwacht dat zeker in de eerste periode overheidssturing nodig is.

In de positionpaper wordt dit verwoord door het peil gemiddeld 25% minder te indexeren aan het tempo van huidige bodemdaling en een terughoudend beleid te voeren met betrekking tot hoogwatervoorzieningen en onderbemalingen.

De Positionpaper “Vertragen bodemdaling veenweide” wil private partijen, boeren en ondernemers, prikkelen zodat ze in beweging komen en niet dat er weerstand ontstaat. Maatregelen zoals 25% minder peilindexatie en onderwaterdrainage zijn maatregelen die boeren prikkelen zonder dat dit grote weerstand oproept.

Standpunt HDSR ten aanzien van peilindexatie versus standpunt andere overheden

HDSR wil zich uitspreken om in 2050 het huidige tempo van bodemdaling met tenminste 25% te hebben geremd door het peil niet geheel mee te laten zakken met de maaiveld daling.

Andere waterschappen, bijvoorbeeld die ook samen deelnemen aan de overlegstructuur Het Groene Hart, willen zo’n uitspraak alleen doen samen met de provincie als algemene democratie.

Samen

De waterschappen met bodemdalingsproblemen hebben zich binnen de Unie verenigd in een ambtelijke en bestuurlijk overleg bodemdaling. Op dit moment wordt ambtelijk gewerkt aan een gezamenlijk positionpaper waarin met name de problematiek van bodemdaling wordt geschetst en aangegeven wordt wat waterschappen in deze discussie kunnen betekenen. Hierbij valt te denken aan kennis aanleveren, kosten en baten in beeld brengen en knikpuntgebieden aanwijzen. Ook in gebieden waar de verantwoordelijkheid bij andere stakeholders ligt. Dit wil de Unie gebruiken om positie van waterschappen richting bijvoorbeeld de provincies te verduidelijken.

Dit proces van de Unie sluit aan bij het communicatietraject rondom onze positionpaper dat erop is gericht om de gezamenlijke verantwoordelijkheid als overheden gedeeld te krijgen en hier naar te handelen. Andere overheden hebben tenslotte net zo'n belang bij een goede oplossing vanuit RO en milieuopgaven.

Ook met het opstellen van de Perspectiefnota Groene Hart zoeken partijen elkaar op. De nota is opgesteld door zowel overheden als inwoners en organisaties in het gebied en vormt de input voor de gemeentelijke en provinciale omgevingsvisies. Bodemdaling is een van de prominente onderwerpen in deze nota.

Aanpak bodemdaling via peilbeheer juridisch mogelijk?

Een andere invalshoek om deze gezamenlijke verantwoordelijkheid te verankeren komt vanuit de juridische kant. Een belangrijke vraag voor ons waterschap was of het juridisch mogelijk is om via peilbeheer het proces van bodemdaling tegen te gaan. Het antwoord is "ja". Het waterschap kan en mag het vertragen van bodemdaling (gebaseerd op doelmatigheidsoverwegingen) mee laten wegen in de afweging bij het peilbeheer. Het advies aan het waterschap is wel dit nieuwe beleid te positioneren als een afgeleide van overheidsbeleid en eventuele schade te voorkomen door te voorzien in aanpassingskansen. Bijvoorbeeld door een overgangsperiode aan te houden en stimuleringsregelingen te creëren.

Gezamenlijke positiebepaling

De verschillende overheden hebben elk hun eigen verantwoordelijkheden in dit dossier van vertragen bodemdaling. Voor ons zijn dit (voor het landelijk gebied) met name de provincies Utrecht en Zuid-Holland en de andere waterbeheerders in het veen.

Is ons handelen (passief of actief) afhankelijk van de inzet van andere partijen? Hebben we steun nodig van andere overheden voor onze rol?

Onderstaand kleurenschema geeft aan hoe de verschillende provincies en HDSR samen kunnen optrekken bij een actieve of juist passieve rolopvatting en welke ruimte er is om dit bestuurlijk in te vullen.

Omdat HDSR zich met eerdere voorjaarsnota's/waterkoers/coalitie-akkoord gecommitteerd heeft om zich actief op te stellen (groen en blauw) bevindt de bestuurlijke speelruimte zich vooral in de 2 rechter kwadranten van het schema. Dit wil niet zeggen dat als de provincie haar taken niet actief oppakt het waterschap deze overneemt. Het waterschap blijft actief en voert alleen de taken uit die binnen haar verantwoordelijkheden vallen. Dit komt ook tot uitdrukking in de rechterkwadranten (blauw en groen)

Provincie: actief

HDSR terughoudend	HDSR laat initiatief voor maatregelen en functieaanpassing bij de provincie en kijkt mee	HDSR stelt eigen doel voor vertragen bodemdaling in veengebieden • Kennis vergaren en delen • Participatie in pilots • Peilbeheer en bodemdaling (Peil wordt niet (geheel) aan bodemdaling aangepast) • HDSR stelt budget beschikbaar/co-financiering voor maatregelen (uitrollen pilots)	HDSR actief
	HDSR voert de eigen primaire taak uit: Peil volgt functie – geen actie	HDSR stelt eigen doel voor vertragen bodemdaling in veengebieden; Lobby richting provincie om doel te stellen • Kennis vergaren en delen • Participatie in pilots	

Provincie: terughoudend

In onderstaande tabel is aangegeven welke overlegstructuren er momenteel bestaan met de provincies en op welke manier het gesprek kan plaatsvinden.

Overleg platform	Bestuurlijk verantwoordelijke binnen HDSR	Onderwerpen
Stuurgroep Groene Hart	Bert de Groot: Bestuurlijk breed overleg Vertegenwoordiging door de waterschappen: Rijnland (Sjaak Langeslag) en AGV (Rolf Steenwinkel)	De Perspectiefnota Groene Hart waar zowel waterschappen als provincies als maatschappelijke partijen aan tafel zitten. Input omgevingsvisies
Platform Slappen Bodem	Bert de Groot Vertegenwoordiging van 6 waterschappen door Rijnland (Sjaak Langeslag) en HHNK (Ruud Marschal)	Kennis uitwisseling en lobby richting rijk
Gebiedscommissie Utrecht West/Stuurgroep Veenweide	Bert de Groot: voorzitter van de Stuurgroep veenweide en lid gebiedscommissie	Uitvoeringsprojecten/ Subsidieverlening
Gebiedscommissie Gouwe Wiericke	Bernard de Jong: Lid van de Stuurgroep	o.a. Bodegraven Noord, Lange Weide
Unie van waterschappen, Bestuurlijk overleg bodemdaling	Bert de Groot	Positionpaper bodemdaling (vaststelling uniecom. WWS)
RBO Rijn west	Guus Beugelink	KRW/gezond water nutriëntenaanpak → inzet op 5 thema's (1 daarvan regelbare drainage), zoeken synergie andere partijen DAW belangrijk voertuig Convenant nutriënten en veenweiden
Diverse overleggen POP-3	Guus Beugelink	